

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 430. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608063126528/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- 214 *Byström*: se n.t.s. 32 – *Lindegren*: böhmie-författaren Carl Johan L. (1770-1815).
- 216 *Croneborg*: se n.t.s. 11. – *Ponakotek*: malensamling. – *Fernow*: se n.t.s. 32. – *Hertug Karl*: se n.t.s. 57.
- 217 *Trataja*: se n.t.s. 74. – *Atterhams Skyer*: se n.t.s. 192.
- 218 *Hertug Karls egue Ord*: Filipstads kobsradsprivilegier af 6. april 1611 er udstedt af Karl IX, den tidligere hertug K. – *Leydens Mure*: se n.t.s. 86. – *Kornia*: vild dans, ofte af sygelig årsag. – *Skyter*: ældre Värmlandsbeskrivelser lader skyterne være de første indbyggere i Värmland, hvortil de var vandret fra det sydlige Rusland.
- 219 *Brof-Amund*: svensk sagnkonge, om hvem det i *Ynglingesaga* siges, at han ryddede skov og brød vej. – *Magnus Smek*: se n.t.s. 25. – *Stormannadøden*: den sorte død, digerdøden, se n.t.s. 48. – *Goner Varnius og Sten af Väneri*: nævnes af Saxo blandt de svenske kæmper i Bråvallaslaget – *brändte Egestubbe* . . . *Kongsberg*: Olof Trataja blev efter overleveringen leverende indebrændt som offer til Odin. – *Hök i Hökersberg*: se n.t.s. 186. På Ekens- eller Hökeberg åbnedes 1675 en grav med et stort skelet med en stålbue over brystet; Fernow (se n.t.s. 32) anså det for de jordiske rester af Hök. – *Variser og Maribomanner*: Fernow omtaler med skepsis en hypotese om, at disse to stammer skulle komme fra Värmland. – *Kybele*: opr. asiatisk frugtbarhedsgudinde, i Rom tillagt navnet *Mater magna*, den store moder; Fernow afviser hypotesen om en Kybele-kult i Gillberga – *Alfhemis Rige*: i norsk overlevering området mellem Götaelven og Glommen; afvises af Fernow. – *Kong Domalder*: sagnkonge, i hvis tid der indtraf svær musvækst, hvorfor kongen selv blev offer til Odin. – *Fernows ord*: om den sorte død med 1350 som periodegrænse. – *Gunnar Dahlström*: (1661-1709), svensk digter. – *Tyffing*: i nordisk mytologi et sværd, der kræver blod, hver gang det bliver draget. – *Broder Erik*: Erik XIV (1533-1577), svensk konge 1560-69, var kendt som lutspiller og komponist. I 1567 giftede han sig med sin elskerinde Karin Månsdotter. – *Broder Johan*: Johan III (1537-92), svensk konge 1569-92, Erik XIV's halvbrøder og efterfølger. Han ønskede en formidling mellem katolicisme og protestantisme og lod bla. udarbejde en ny liturgi med dette formål. Han udfoldede desuden en omfattende byggevirksomhed og lod adskillige slotte opføre.
- 220 *Store-Karl*: se n.t.s. 57. – *Erik Fernow*: i den i n.t.s. 32 nævnte Värmlandsbeskrivelse I, 232.
- 221 *Nicolas Julius d'Éprez* . . . *Katlen*: kilden er Fernow (s. 518), men d'E synes at have været Filipstads første borgmester og bergmestare i 1611. – *Ane hin Gamle* . . . *Ale han Raske*: svenske sagnkonger. – *som opå sine ni Sønsier*: efter sagnet i *Ynglingesaga* ofrede Ane hin Gamle el. Aune ni sønner til Odin og blev herved næsten 200 år gammel. – *Lorenzo Hammarström*: (1785-1827) romantisk inspireret litteraturhistoriker og kritiker. – *labbe Mælk*: efter sagnet kunne Ane den Gamle til sidst kun ernære sig ved at labbe mælk af et kohorn.